

ታዬ ደንደአ የፖለቲካ ዐይነ ጥላውን የገፈፈው የአነግ “ጁንታ” በመሆን ነበር።

Achameyeleh Tamiru

ጥያቄው የርስት ጉዳይ ከሆነ እንኳን ወሎ አሮምያ የሚባለው ርስት ሊሆን አሮምያ የሚባለው የጀርመን ፍጥረት ራሱ የአሮም አይደለም!

ታዬ ደንደአ የፖለቲካ ዐይነ ጥላውን የገፈፈው የአነግ “ጁንታ” በመሆን ነበር። በአነግ “ጁንታነቱ” የሕወሓት “ጁንታ” ለዓመታት ዘብጥያ ወርዷል። ታዬ ዛሬ ከአነግ ወደ ብልጽና “ጁንታነት” ቢሮ ቢቀይርም የአስተሳሰብ አድማሱ ግን በልቡ የተጻፈው በፖለቲካ ጥርሱን የነቀለበት አነጋዊነት ነው።

ታዬ እንደ እናት ድርጅቱ አነግ ሁሉ ሰው ሁሉ ልክ እንደ ቁሮ ለማሰብ ፈቃደኛ ያልሆነ፤ የኢትዮጵያ ታሪክም የሚጀምረው ከዳግማዊ ምኒልክ ይመስለዋል። እንዲህም በማሰቡ የራያ ጥያቄ የርስት ጉዳይ ከሆነ ራያ ብቻ ሳይሆን ወሎ ጭምር የአሮሚያ አካል ይሆናል ሲል ጽፏል። ወሎ የአሮሚያ አካል መሆኑን ለማሳየትም ወረ-ያጁ፣ ወረ-ኢሉ፣ ወረ-ኢመኑ፣ ወረ-ባቦ ወይም ወረ-ቃሉ እንዴት ሌላ ይባላል? ሲል ይጠይቃል።

ያገራችን ሰው «ርስት በሺ ዓመቱ ለባሌቤቱ» የሚል አባባል። ሺህ ዓመታትን ወደ ኋላ ሳንሄድ ሶስት መቶ ዓመታት ብቻ ወደ ኋላ ብንሄድ ከአሮም ወረራ በፊት ወረ-የጁ ገንቴ፤ ወረ-ኢሉ ቤተ ጊዮርጊስ፤ ወረ-ባቦ ቤተ ሳባ፤ ወረ-ቃሉ መካነ ሠላም፤ ራያ አንጎት፤ ወሎም ቤተ አማራ የሚል የጥንት ስም ነበራቸው። ስለዚህ የርስት ጉዳይ ከሆነ ከአሮም ወረራ በኋላ ወረ-የጁ የሆነው ወደ ገንቴ፤ ወረ-ኢሉ የሆነው ወደ ቤተ ጊዮርጊስ፤ ወረ-ባቦ የሆነው ቤተ ሳባ፤ ወረ-ቃሉ የሆነው ወደ መካነ ሠላም፤ ራያ የሆነው ወደ አንጎት፤ ወሎም ወደ ቤተ አማራ መመለስ አለባቸው።

ጥያቄው የርስት ጉዳይ ከሆነ በኢትዮጵያ ምድር አሮሚያ የሚባል ርስት የለም። ዛሬ “አሮምያ” የሆነውን ስያሜ ያወጣው በሚሲዮን ስም ወደ ኢትዮጵያ የገባው ጀርመናዊው ሰላይ ዮዋን ክራምፍ ነበር። አሮምያ በአፍሪካ ምድር የመጀመሪያው የጀርመን ኢምፓዬር አካል እንዲሆን ለታሰበ ምድር የተሰጠ ስያሜ ነው። ይህንን ታሪክ ዮዋን ክራምፍ ራሱ አፍሪካ ውስጥ ለጀርመን ቅኝ ግዛት የሚሆን ምድር ማግኘቱን፣ ለቦታውም አርማኒያ [አሮምያ] የሚል ስም ማውጣቱን “Travels, Researches and Missionary Labours During an Eighteen Years' Residence in Eastern Africa” በሚል ርዕስ በ1861 ዓ.ም. ባሳተመው የጉዞ ማስታወሻ ገጽ 73 ላይ ነግሮናል።

ዮዋን ክራምፍ በጉዞ ማስታወሻው ገጽ 73 ላይ ጨምሮ እንደጻፈው የቦታ መጠሪያ ስያሜ ለማውጣት የገፋፋውን ምክንያት ሲናገር “ጋሎች ለራሳቸው እና ለሚኖሩበት አካባቢ አጠቃላይ የወል መጠሪያ ስለሌላቸው ነው” ሲል ነግሮናል። የዮዋን ክራምፍ ተማሪዎች የሆኑት አነጋውያን የመንፈስ አባታቸው የሆነው ዮዋን ክራምፍ ያወጣውን የቦታ ስም እየተጠቀሙ የሰሙ ፈጣሪ ራሱ ስሙን ለመፍጠር የተነሳሳው “ጋሎች ለራሳቸው እና ለሚኖሩበት አካባቢ አጠቃላይ የወል መጠሪያ ስለሌላቸው” መሆኑን እየነገራቸው እነሱ ግን “ከጥንት ጀምሮ አሮምያ የሚባል ምድር ነበረን” ፤ “የርስት ጉዳይ የሚነሳ ከሆነ ራያና ወሎም የአሮምያ አካል መሆን አለባቸው” በማለት ለመመርመር ፍቃደኛ ያልሆነውን መንጋቸውን ያደነቁሩታል።

የዋን ክራምፍ በጉዞ ማስታወሻው ገጽ 76 እና 122 ላይ ለጀርመን መንግሥት ምክር የሰጠ ሲሆን “አሮሚያ” ብሎ የሰየመውን የኢትዮጵያ ክፍል መቆጣጠር ማለት ምሥራቅን እና መካከለኛውን አፍሪቃ መቆጣጠር መሆኑን ያወሳና የጀርመን መንግሥት ዐይኑን ወደዚያ ምድር እንዲያነጣጥር ምክር ይለግሳል። በገጽ 122 ላይ ደግሞ “አሮምያ” ብሎ የፈጠረውን ቦታ “የአፍሪካ ጀርመን” ሲል ይጠራዋል።

ባጭሩ ጉዳዩ የርስት ጉዳይ ከሆነ እንኳን ወሎና ራያ የአሮምያ ርስት ሊሆን አሮምያ የሚባለው የጀርመን ፍጥረትም ርስቱም ሆነ ስያሜው የአሮም አይደለም። ይህንን ለመገንዘብ ሌላ ቦታ ሳንሄድ ፕሮፈሰር መሐምድ ሐሰን፣ ፕሮፈሰር ተሰማ ጠአ፣ ፕሮፌሰር ሕዝዔል ጊቢሳ፣ ዶክተር ነጋሶ ጊዳዳ፣ ወዘተ የጻፏቸውን የዲግሪ ማሟያ ወረቀቶች፣ የሁለቱ ወሊጋዎች[ቄለምና ነቀምት] ፣ የጅማ፣ ወዘተ ነገሥታት የጻፏቸውን ታሪክ ነገሥቶችና የትውልድ ታሪኮች ማንበብ ብቻ በቂ ነው።

ታዩን ደንደክን እስቲ አንድ ጥያቄ ጠይቁት። በየትኛውም የኢትዮጵያ ክፍል የራሱ ያልነበረን የሰው ርስት የወረረ ማነው? በሌላው ላይ በደል ያደረሰው ማነው? በታሪክ ሂደት በደል ያደረሰ ማነው? መጤና ሰፋሪው ማነው? የሚሉ ጉዳዮችን የሚያጣራና ወንጀል የፈጸመው ቢኖር እንዲክስ፣ የሌላውን ቅድመ አያት አጽመ ርስት የያዘውን ማንኛውንም መሬት ቢኖር ወደ ትክክለኛው ባለቤቶች እንዲመለስ የሚያጠና አለማቀፋዊው ኮሚሽን እንዲቋቋም ትደግፋለህ ወይ በሉት እስቲ?

